

Journal iranian political sociology

Vol. 5, No.11, Bahman2023

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.260109.1371>

Assessing the attitude of young people about the political values of the Islamic Revolution

(Case study: Isfahan youth)

Abstract

The present article tries to ask the question "What is the attitude of young people about the political values of the Islamic Revolution?" To be answered. To this end, the seven political values of "linking religion and politics", "freedom", "Islamic unity", "independence", "conscientiousness", "anti-arrogance" and "supporting the oppressed" in the statistical community of young people living in Isfahan The basis of the 2016 census is 721,004 people, with a sample size of 400 people. Research data were collected by survey method and a questionnaire. The results showed that 75.2% of the respondents considered the political value of "duty-orientation", 73.5% to "independence", 65.5% to "Islamic unity", 65% to "arrogance", 63.5% to "Linking religion and politics", 55.5% have a positive attitude towards "freedom", 44.5% have a positive attitude towards "supporting the oppressed". Overall, the attitude of 64.8% of the respondents towards the political values of the Islamic Revolution is in line with the framework defined for these values in the Islamic Revolution. Based on the findings, it is suggested that explaining the strategic importance of supporting the Muslims of Iraq, Syria, Lebanon and Palestine be among the cultural and political policy priorities of the authorities for the youth.

Keywords: Value, Political Value, Youth, Islamic Revolution, Isfahan Youth

سنجش نگرش جوانان درباره ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی (مطالعه موردی: جوانان شهر اصفهان)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۶/۱۷

حسین مسعودنیا^۱احسان عسگری^۲مریم حایک^۳

چکیده

در مقاله حاضر تلاش شده به این سوال که «نگرش جوانان درباره ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی چگونه است؟» پاسخ داده شود. به این منظور هفت ارزش سیاسی «پیوند دین و سیاست»، «آزادی»، «وحدت اسلامی»، «استقلال»، «تکلیف‌گرایی»، «استکبارستیزی» و «حمایت از مستضعفان» در جامعه آماری جوانان ساکن شهر اصفهان که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۷۲۱۰۰۴ نفر می‌باشند، با حجم نمونه ۴۰۰ نفر مورد سنجش قرار گرفت. داده‌های تحقیق به روش پیمایشی و با ابزار پرسشنامه جمع‌آوری شد. نتایج پژوهش نشان داد ۷۵/۲ درصد پاسخگویان نسبت به ارزش سیاسی «تکلیف‌گرایی»، ۷۳/۵ درصد به «استقلال»، ۶۵/۵ درصد به «وحدت اسلامی»، ۶۵ درصد به «استکبارستیزی»، ۶۳/۵ درصد به «پیوند دین و سیاست»، ۵۵/۵ درصد به «آزادی»، ۴۴/۵ درصد به «حمایت از مستضعفان» دارای نگرش مثبت می‌باشند. در مجموع نگرش ۶۴/۸ درصد از پاسخگویان نسبت به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی، با چارچوب تعریف شده برای این ارزش‌ها در انقلاب اسلامی انطباق و نزدیکی بالایی دارد. بر مبنای یافته‌ها پیشنهاد می‌گردد تبیین اهمیت راهبردی ارزش حمایت از مسلمانان عراق، سوریه، لبنان و فلسطین در اولویت‌های سیاستگذاری فرهنگی و سیاسی مسئولان برای جوانان قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: ارزش، ارزش سیاسی، جوانان، انقلاب اسلامی، جوانان اصفهانی

^۱دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه اصفهان h.masoudnia@ase.ui.ac.ir^۲دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی Askariehsan1372@gmail.com^۳دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه اصفهان، پژوهشگر صدا و سیمای مرکز اصفهان (نویسنده مسئول) Ma_hayek@ase.ui.ac.ir

موضوع این مقاله ناظر بر نگرش جوانان نسبت به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی است. بر اساس آمار، جوانان به عنوان یکی از بزرگترین گروه‌های سنی در ایران، ۳۵ درصد جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و به دلیل برخورداری از پتانسیل‌های بالقوه، مهمترین بخش سرمایه انسانی جامعه به شمار می‌آیند. نگاه به جوانان به عنوان رهبران آینده کشور و ضرورت شناخت آنان بیش از هر چیز نیازمند شناخت نگرش آنها نسبت به ارزش‌هاست. زیرا مهمترین عامل شکل‌دهنده کنش‌های اعضای یک جامعه که جهت‌گیری افراد را نسبت به مسائل مختلف تعیین می‌کند و کلید تحلیل رفتارهای افراد در جوامع به شمار می‌آید، ارزش‌ها است.

از سوی دیگر مساله شکاف نسلی، اهمیت شناخت، تحلیل و پیش‌بینی کنش‌های فردی و جمعی جوانان در تحولات سیاسی و اجتماعی را هرچه بیشتر نمایان می‌سازد. شکاف نسلی دور شدن تدریجی دو یا سه نسل پیاپی از یکدیگر از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی است که در نهایت منجر به وضعیت جدید گسست نسلی می‌گردد. بر اساس نظریه‌ی «وایت» که مطرح می‌کند وقایع و حوادث بسیار مهم در هر جامعه، سازنده و شکل‌دهنده نسل‌ها است (طالبان و عسگری، ۱۳۹۶: ۱۲۰) جامعه ایران به واسطه شتاب و سرعت بالای تغییرات و تحولات سیاسی و اجتماعی مهم در طی چهار دهه گذشته، بستر مناسبی را برای بروز شکاف نسلی فراهم کرده است و لذا مساله انتقال ارزش‌ها به نسل جوان حائز اهمیت می‌باشد.

در نظام‌های ایدئولوژیک که بر اساس ایدئولوژی واحدی تاسیس شده و می‌کوشند تا بر حسب اصول عقاید آن ایدئولوژی، زندگی اجتماعی اعضای جامعه را تنظیم کنند و ابعاد مختلف زندگی را تحت انضباط در آورند، ارزش‌ها به دلیل ارتباط تنگاتنگ با ایدئولوژی از نقش پررنگ‌تری در جهت‌دهی به کنش افراد جامعه برخوردار می‌باشند. در نظام جمهوری اسلامی به عنوان نظامی ایدئولوژیک که بنیان‌های فکری و عملی آن بر پایه ارزش‌های دینی پایه‌گذاری شده، ارزش‌ها در پی‌ریزی ساختارهای جامعه و تعیین الگوهای رفتاری اجزاء جامعه نقش مهمی ایفا نموده‌اند. نگاهی به آرای اندیشمندانی که درباره انقلاب ایران نظر داده‌اند بیانگر آن است که بسیاری از آنها (اسکاچ پل، نیکی کدی، میشل فوکو) به این نکته توجه داشته‌اند و هدف انقلاب ایران را احیای ارزش‌های اسلامی دانسته‌اند. همچنین تحلیل شعارهای انقلاب اسلامی نشان داده بیش از ۷۰ درصد شعارها به احیا و خلق ارزش‌ها، اشاره داشته‌اند (شایگان، ۱۳۸۲: ۹۸-۹۷). اهمیت ارزش‌ها در این نظام سیاسی به گونه‌ای است که رهبران ایدئولوژیک نظام، انقلاب اسلامی را انقلاب ارزش‌ها خوانده و مخالفان انقلاب اسلامی را مخالفان ارزش‌ها دانسته‌اند.

در میان ابعاد مختلف ارزش‌های انقلاب اسلامی، ارزش‌های سیاسی به عنوان اصیل‌ترین بخش از فرهنگ سیاسی که به طور همبسته‌ای با کلیت نظام فرهنگی - ارزشی جامعه در ارتباط است و جهت‌گیری افراد نسبت به قدرت و سیاست را مشخص می‌سازد در هدایت افراد در مسیر هماهنگی با نظام سیاسی از نقش موثری برخوردار است و لذا دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. بررسی بیانات بنیانگذار انقلاب اسلامی و متن قانون اساسی نشان دهنده آن است که پیوند دین و سیاست، استقلال، آزادی، وحدت اسلامی، تکلیف‌گرایی، استکبار ستیزی و حمایت از مستضعفان از مهمترین ارزش‌های سیاسی مورد تاکید در انقلاب اسلامی هستند (عظیمی دولت‌آبادی و عسگری، ۱۳۹۷: ۷۶-۶۷). اهمیت این ارزش‌ها در ساختار سیاسی نظام جمهوری اسلامی اگرچه یکسان نیست اما

هریک از این ارزش‌ها بخشی از هویت این نظام سیاسی را تشکیل می‌دهند. پیوند دین و سیاست یا اصل ولایت فقیه به عنوان نخستین اصل انقلاب اسلامی دربردارنده فلسفه تشکیل نظام سیاسی اسلامی در عصر غیبت امام معصوم است. دو ارزش استقلال و آزادی نیز از اهداف و پایه‌های شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی هستند و سایر ارزش‌ها در پرتو این سه ارزش تفسیر می‌شوند.

بر این اساس با توجه به اهمیت نسل جوان به عنوان رهبران آینده، مساله شکاف نسلی به عنوان تهدیدی برای انتقال ارزش‌ها و اهمیت ارزش‌ها در نظام ایدئولوژیک جمهوری اسلامی، این پژوهش به شناخت نگرش جوانان نسبت به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی می‌پردازد. به عبارتی این تحقیق بر محور این پرسش سازمان یافته است که «نگرش جوانان درباره ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی چگونه است؟»

۲- پیشینه پژوهش

پرنون و همکارانش (۱۳۹۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که متغیرهای هویت ملی، مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی به ترتیب دارای بیشترین تاثیر بر متغیر گرایش به ارزش‌های فرهنگی انقلاب اسلامی می‌باشند اما تاثیر دو متغیر دینداری و رسانه‌های داخلی بر گرایش به ارزش‌های فرهنگی انقلاب اسلامی معنادار نیست. نتایج پژوهش عظیمی دولت‌آبادی و عسگری (۱۳۹۷) نشان داده در بین ارزش‌های سیاسی، بیشترین نگرش مثبت جوانان ایلامی و والدینشان مربوط به ارزش استقلال است. همچنین بیشترین میزان نگرش منفی در والدین مربوط به ارزش آزادی و در فرزندان مربوط به ارزش‌های آزادی و پیوند دین و سیاست بوده است. اسکندری و کاظمی (۱۳۹۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که جهت‌گیری ارزشی جوانان با میزان استفاده از برنامه‌های صدا و سیما و میزان مطالعه کتاب‌ها و مجلات غیر درسی رابطه مثبت معنادار دارد و از سوی دیگر با میزان استفاده از اینترنت و ماهواره قویاً رابطه منفی معنادار دارد. پدر و مادر، دوستان، برادران و خواهران، معلمان و استادان، همکاران نیز عوامل مؤثر انسانی در جهت‌گیری‌های ارزشی می‌باشند. پوریانی و اسلامی طرزجانی (۱۳۹۲) در پژوهشی خود به این نتیجه رسیده‌اند که جوانان یزدی و والدین آنها به لحاظ نگرش به ارزش‌ها اتفاق نظر ندارند و از ایده‌های متفاوتی برخوردارند. بزرگسالان در وضعیتی کاملاً مذهبی و سنتی جامعه پذیر شده‌اند اما نگاهی منفی به آینده مذهب در جامعه دارند. در مقابل آنها، جوانان در جامعه‌ای نوتر و با افکاری متنوع‌تر جامعه پذیر شده‌اند اما آینده مذهب در جامعه را روشن تلقی می‌کنند. پژوهش گودرزی (۱۳۸۸) نشان داده تغییر ارزش‌های جوانان، معلول شبکه پیچیده‌ای از عوامل روانی اجتماعی است و با متغیرهای تحصیلات، جنسیت، وضعیت تأهل، طبقه اجتماعی، تعداد اعضای خانواده، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، میزان تقدیرگرایی، میزان فرد گرایی، میزان تضاد خانوادگی، میزان تشتت ارزشی در جامعه از دید پاسخگویان و عملکرد مسئولین از دید پاسخگویان رابطه معنادار دارد.

میران لاورپچ و همکارانش (۲۰۱۹) به این نتیجه رسیده‌اند که ارزش‌های جوانان جنوب شرقی اروپا بر محور اقتصاد و امنیت اجتماعی متمرکز است و میزان اعتماد جوانان به نهادهای دولتی و رهبران سیاسی بسیار پایین می‌باشد. یافته‌های پژوهش خوش‌تاریا (۲۰۱۸) نشان داده که در بین جوانان گرجستانی، ارزش‌های مبتنی بر «گشودگی برای تغییر» و «خودسازی» از جایگاه بالایی برخوردار است. همچنین جوانان در مقایسه با دیگران،

نسبت به گروه‌های مختلف اقلیت مانند افراد با دین و نژاد متفاوت، مهاجران و اقلیت‌های جنسی پذیرش بیشتری دارند. پاولیکووا و امیدووا (۲۰۱۷) در بررسی مقایسه‌ای نظام‌های ارزشی جوانان دانشجو دانشگاه‌های چالز پراگ و مندل در برنو دریافته‌اند که در نظام ارزشی هر دو گروه جوانان، تعاملات مدنی و ارزش‌های خانوادگی از جایگاهی پایین و سرمایه اجتماعی و رویکرد لذت طلبانه از جایگاهی بالا برخوردار است. ایلچین (۲۰۰۷) در پژوهشی نشان داده اهداف اقتصادی و حفظ سنت‌ها از جمله اولویت‌های ارزشی جوانان کروات و مناطق ادغام شده اروپایی است و لذا کمتر به سیاست و ارزش‌های سیاسی علاقه‌مند هستند.

در مجموع یافته‌های پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهند در نگرش جوانان، ارزش‌های غیرمادی و معنوی از جایگاه بالایی برخوردار نیستند و نظام ارزشی جوانان بسیار از محیط اجتماعی و سیاسی زندگی آنها متأثر است. در زمینه سنجش نگرش جوانان ایرانی نسبت به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی تحقیقات پیشینی وجود ندارد و نتایج حاصله این پژوهش، نتایجی نو و بدیع می‌باشد.

۳- چارچوب نظری

ارزش‌های سیاسی در نظریه‌های صاحب‌نظران علوم سیاسی به عنوان یکی از اجزاء مهم فرهنگ سیاسی و یا به عنوان شاخصی برای تحلیل عملکرد نظام‌های سیاسی مطرح شده‌اند.

لوسین پای ارزش‌های سیاسی را به عنوان یکی از اجزای فرهنگ سیاسی محصول روابط صریح و ضمنی، پنهان و آشکار میان روانشناسی فردی و سامان اجتماعی در یک نظام سیاسی می‌داند و لذا قائل به وجود ترکیب‌های گوناگونی از ارزش‌ها در الگوهای متفاوتی از نظام‌های سیاسی است. از نظر پای، انتقال ارزش‌های سیاسی در یک فرآیند جامعه‌پذیری سیاسی از طریق نگرش‌های القا شده، احساسات دوران اولیه کودکی و زندگی خانوادگی، دستورالعمل‌های سیاسی در مراکز آموزشی و رسانه‌های همگانی انجام می‌شود (پای، ۱۳۷۰: ۴۱).

اینگلهارت وجود نهادهای دموکراتیک را وابسته به فرهنگ سیاسی جوامع و به ویژه ارزش‌های سیاسی حاکم بر یک جامعه می‌داند. وی جوامع را دارای نشانگان خاصی از نگرش‌ها و ارزش‌های سیاسی می‌داند که سبب تمایز جوامع از یکدیگر می‌شوند. اینگلهارت حس اعتماد سیاسی (فردی- نهادی)، رضایت سیاسی، آزادی بیان و عقاید، میزان دخالت مردم در سیاست، احترام به اندیشه‌های دیگران و میزان حمایت از نظم سیاسی حاکم را از جمله ارزش‌های سیاسی می‌داند که زمینه‌های ذهنی رفتارهای خاص سیاسی را شکل می‌دهند و موجب تمایز فرهنگ سیاسی جوامع می‌گردند (پناهی و کردی، ۱۳۸۹: ۷-۸).

مارتین لیپست اگرچه اقتصاد را دارای مهمترین نقش در یک جامعه دموکراتیک می‌داند اما برای ارزش‌های سیاسی مانند برابری خواهی، مدارا، به رسمیت شناختن مخالفت و نارضایتی سیاسی، اعتقاد به آزادی بیان و احترام به حکومت قانون نیز نقشی مهم در فرهنگ سیاسی جوامع قائل است (صوری، ۱۳۸۱: ۷۳-۷۴).

۱. Lucian Pye
2. Inglehart
۱. Martin Lipset

گابریل آلموند، بینگهام پاول جونیور و رابرت جی. مونت برای تحلیل عملکرد نظام‌های سیاسی، ارزش‌های سیاسی را در سه سطح «سیستمی»، «فرآیندی» و «سیاستگذاری» تقسیم‌بندی کرده‌اند.

از نظر آنها ارزش‌های سیستمی به قانونمندی و پیش‌بینی‌پذیری عملکرد نظام‌های سیاسی و توانایی نظام‌ها برای سازگار شدن با چالش‌ها مربوط هستند. اگر چه قانونمندی و سازگاری‌پذیری تا حدودی با هم در تعارضند اما هر دو از ارزش‌های ضروری یک نظام هستند. دومین سطح ارزش‌ها سطح فرآیند است که شامل ارزش‌های مشارکت در دروندادهای سیاسی، متابعت و حمایت، عدالت‌شکلی می‌شود. مشارکت نه تنها موجب می‌شود شهروندان با دیدی مثبت به نظام سیاسی نگاه کنند بلکه موجب افزایش احساس شایستگی و کرامت افراد می‌گردد و به خودی خود ارزشمند است. متابعت نیز به دلیل آنکه افراد سعی دارند با ایفای وظایف شهروندی و خدمت‌میهنی به انگیزه درونی و نیرومند خدمت به دیگران پاسخ گویند از جمله ارزش‌های فرآیندی محسوب می‌گردد. عدالت‌شکلی از دیگر ارزش‌های فرآیندی است که بدون آن دیگر ارزش‌ها نیز آسیب می‌بینند. در سطح سیاستگذاری، ارزش‌های رفاه، کیفیت و برابری در توزیع امکانات رفاهی، امنیت فردی و ملی و مصون بودن خلوت معقول زندگی هر فرد از مداخله دیگران، آزادی از مقررات و مزاحمت‌های حکومت، حمایت از زندگی خصوصی و احترام به استقلال عمل افراد و گروه‌ها مطرح است (آلموند و همکاران، ۱۳۷۶: ۲۵۹-۲۵۶).

جدول ۱: سطوح ارزش‌های سیاسی از نظر آلموند، جونیور و مونت

مفهوم	سطح تحلیل	طبقات ارزش‌ها	محتوا و نمونه‌ها
ارزش‌های سیاسی	سیستمی	حفظ نظام	قانونمندی و پیش‌بینی‌پذیری فرآیندها در عرصه سیاست داخلی و خارجی
		سازگاری‌پذیری نظام	سازگاری‌پذیری ساختاری و فرهنگی در پاسخ به تغییرات و چالش‌های محیط
	فرآیندی	مشارکت در دروندادها	واجد اهمیت ابزاری برای سیاست داخلی و خارجی؛ موجب ایجاد حس کرامت می‌شود.
سیاستگذاری	فرآیندی	متابعت و حمایت	ایفای وظایف شهروندی و خدمت‌میهنی
		عدالت‌شکلی	برابری ماهوی و شکلی در برابر دادگاه
	سیستمی	رفاه	رشد سرانه، کمیت و کیفیت بهداشت و رفاه، برابری در توزیع
		امنیت	ایمنی شخص و دارایی او، نظم عمومی و امنیت ملی

آزادی از مقررات، حمایت از زندگی خصوصی و احترام به استقلال عمل افراد و گروه‌ها	آزادی		
---	-------	--	--

بر اساس این تقسیم‌بندی انجام شده توسط آلموند و همکارانش، ارزش‌های سیاسی انقلاب را می‌توان در سه سطح سیستمی، فرآیندی و سیاستگذاری دسته‌بندی کرده و بر مبنای این چارچوب نظری ابعاد و مولفه‌های اساسی سازنده ارزش‌های سیاسی را مشخص نمود. با توجه به اینکه سنجش تمامی ارزش‌های سیاسی انقلاب در پژوهش در دست انجام امکان پذیر نمی‌باشد، در این پژوهش هفت ارزش سیاسی که شش ارزش آن در سطح سیستمی قرار دارند و یک ارزش در سطح سیاستگذاری است، مورد سنجش قرار می‌گیرند.

جدول ۲: سطوح ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی بر مبنای چارچوب نظری آلموند و همکارانش

طبقات ارزش‌ها	سطح تحلیل	مفهوم
پیوند دین و سیاست	سطح سیستمی	ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی
استقلال همه جانبه		
وحدت اسلامی		
حمایت از محرومین و مستضعفان جهان		
استکبارستیزی		
تکلیف‌گرایی		
آزادی	سطح سیاستگذاری	

۴- تعریف نظری و عملیاتی متغیرها

جوانان: در تعاریف ارائه شده از سوی بیشتر کشورهای جهان، جوانان افراد واقع در سنین ۱۵ تا ۲۵ سالگی هستند (قنبری برزیان، ۱۳۹۳: ۶۶۹) در ایران بر اساس مصوبه شورای عالی جوانان، جوانان شامل افراد قرار گرفته در بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال می‌باشند (شورای عالی جوانان، ۱۳۹۸: ۹۶).

ارزش‌های سیاسی: ارزش‌های سیاسی ایده‌هایی هستند که نگرش و جهت‌گیری گروه‌های بزرگ اجتماعی را در رابطه با نیازهای خود نسبت به مراکز قدرت بیان می‌کنند (Karwat, 1982: 198). به عبارت بهتر، ارزش‌های سیاسی عبارت از جهت‌گیری‌های مثبت و منفی افراد نسبت به نظام سیاسی یا حکومت/ دولت می‌باشند. در این پژوهش منظور از ارزش‌های سیاسی ارزش‌هایی است که جهت‌گیری‌های افراد نسبت به نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران را مشخص می‌کند.

ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی: به مجموع دیدگاه‌های امام خمینی و اصول قانون اساسی که بیانگر مبانی و جهت‌گیری‌های سیاسی انقلاب اسلامی است ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی گفته می‌شود. بر اساس بیانات امام خمینی و اصول قانون اساسی، ارزش‌های سیاسی عمده انقلاب اسلامی در هفت بعد مطرح می‌باشند. در این پژوهش برای عملیاتی نمودن هر یک از این ابعاد، مؤلفه‌هایی تشخیص داده شد که برای برخی از آنها نیز

زیرمؤلفه‌هایی در نظر گرفته شد. در مرحله نهایی، برای این ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌ها بر اساس بیانات امام خمینی گویه‌هایی تدوین گردید. جدول زیر، این رویه عملیاتی سازی را با تفکیک ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌ها نشان داده است.

جدول ۳: ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی ایران

ابعاد	مؤلفه‌ها	زیرمؤلفه‌ها	
پیوند دین و سیاست	رابطه حکومت و سیاست	-	
		-	
آزادی	عمومی	عقیده و بیان	
		مطبوعات	
		انتخابات	
		رای	
		احزاب	
		ملت‌ها	
	فردی	قشرهای اجتماعی	اقلیت‌های دینی
			زنان
			عقاید
		فردی	بیان و قلم
			محل سکونت و کار
			اقتشار اجتماعی
وحدت اسلامی	ساختاری	حوزه و دانشگاه	
		مبارزه با ظلم	
	فرهنگی	برادری	
		رهایی از استعمار غربی	
استقلال و عدم دخالت بیگانگان	فرهنگی	فکری	
		فروش نفت	
	اقتصادی	خودکفایی	
		قطع وابستگی	
	سیاسی	نفی ساطه	
		جلوگیری از نفوذ دیگران	
		عدم حمایت	

تکلیف‌گرایی	مبارزه با ستمگران و ظالمان	عدم متابعت
		وظیفه انسانی
استکبارستیزی	حفظ آرمان‌های ملی	-
	مقابله با استیلای فرهنگ غربی	-
حمایت از محرومین و مستضعفین	-	-

۵- روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کمی است و داده‌ها به روش پیمایش و با ابزار پرسشنامه گردآوری شده است. جامعه آماری پژوهش، جوانان ساکن شهر اصفهان هستند که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۷۲۱۰۰۴ نفر می‌باشند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۴۰۰ نفر تعیین گردید. در پژوهش حاضر محقق بر اساس مبانی نظری تحقیق، هفت متغیر گویای ارزش‌های سیاسی انقلاب را مشخص نموده و سپس با تنظیم این متغیرها در قالب ۶۳ گویه در طیف لیکرت به سنجش نگرش جوانان اصفهانی درخصوص این هفت ارزش سیاسی پرداخته است. در مرحله بعد اطلاعات از پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد و با استفاده از نرم افزار spss تحلیل گردید.

سنجش روایی هر یک از مقیاس‌های هفت‌گانه ارزش‌های سیاسی از طریق توافق تعدادی از اساتید و متخصصان حوزه علوم سیاسی انجام شد. برای سنجش پایایی با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ همسازی درونی هر یک از مقیاس‌ها مورد سنجش قرار گرفت. به این منظور پرسشنامه طراحی شده در یک نمونه ۴۰ نفری از جوانان شهر اصفهان اجرا شد. نتایج آزمون پایایی هفت مقیاس در جدول ۴ نشان می‌دهد همه مقیاس‌ها به جز مقیاس آزادی از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

جدول شماره ۴: میزان آلفای کرونباخ هفت مقیاس «ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی»

مقیاس	تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ	وضعیت پایایی
پیوند دین و سیاست	۸	۰/۹۰۴	قابل قبول
آزادی	۱۲	۰/۵۰۸	غیر قابل قبول
وحدت اسلامی	۹	۰/۶۴۰	قابل قبول
استقلال	۷	۰/۸۷۴	قابل قبول
تکلیف‌گرایی	۹	۰/۷۶۴	قابل قبول
استکبارستیزی	۹	۰/۹۱۷	قابل قبول
حمایت از مستضعفین	۱۱	۰/۸۴۸	قابل قبول

برای رفع نقصان آلفای مقیاس آزادی، سه گویه حذف شد و سپس مجدداً پایایی مقیاس محاسبه گردید. با حذف گویه‌ها، آلفای کرونباخ مقیاس «آزادی» به ۰/۷۱۸ افزایش یافت که این میزان بیانگر پایایی نسبتاً بالای این مقیاس است.

۶- یافته‌های توصیفی

۶-۱- ویژگی‌های فردی پاسخگویان

با توجه به اینکه تعداد زن و مرد در جامعه آماری تقریباً برابر بود، ۴۹/۵ درصد پاسخگویان را «مردان» و ۵۰/۵ درصد را «زنان» تشکیل داده‌اند. از نظر رده سنی بیشترین درصد مربوط به رده سنی «۱۸ الی ۲۵ سال» با ۴۵ درصد می‌باشد. پس از آن رده‌های سنی «۳۱ الی ۳۵ سال» با ۳۲/۸ درصد و «۲۶ الی ۳۰ سال» با ۲۲/۳ درصد قرار دارد. بیشترین درصد مذهب مربوط به مذهب «تشیع» با ۹۷ درصد و کمترین درصد متعلق به مذهب «تسنن» با ۰/۵ درصد است. در سطح تحصیلات پاسخگویان، «دیپلم و زیر دیپلم» با ۴۳/۵ درصد بیشترین و پس از آن به ترتیب سطح «لیسانس» با ۲۶/۳ درصد و «فوق دیپلم» با ۱۹/۸ درصد قرار دارد. از لحاظ وضعیت تاهل، ۵۷ درصد «مجرد» و ۴۳ درصد «متاهل» بوده‌اند. در بخش فعالیت پاسخگویان، بیشترین درصد مربوط به «شاغل غیردولتی» با ۴۰/۸ درصد و پس از آن به ترتیب «دانشجو» با ۲۳/۸ و «خانه‌دار» با ۲۳/۸ درصد است. از نظر هزینه خانوار بیشترین درصد به ترتیب متعلق به دو گزینه «بین ۲ تا ۳ میلیون تومان» با ۳۱/۸ درصد و «بین ۱ تا ۲ میلیون تومان» با ۲۹/۸ درصد است. کمترین درصد نیز مربوط به گزینه «زیر ۱ میلیون تومان» با ۷/۵ درصد می‌باشد.

۶-۲- آمار توزیع فراوانی گویه‌های هر مقیاس

- مقیاس پیوند دین و سیاست

برای سنجش این مقیاس، تمامی گویه‌ها به صورت مثبت طراحی شدند. جدول ۵ نشان می‌دهد که در همه گویه‌ها بیش از ۵۰ درصد پاسخ‌گویان نظر موافق و کاملاً موافق داشته‌اند. بیشترین درصد طیف موافق به گویه «باید برای پاسداری از اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد» با ۷۰/۳ درصد می‌باشد. بیشترین درصد در طیف مخالف مربوط به گویه «دین و سیاست باید با هم پیوندی ناگسستنی داشته باشند و هرگز از هم جدا نشوند» با ۴۵/۸ درصد است.

جدول شماره ۵: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «پیوند دین و سیاست»

ردیف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع در صد

۱۰۰	۳۵/۳	۱/۹	۶۲/۸	باید برای خنثی سازی تبلیغات دشمنان علیه اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد.	۱
۱۰۰	۴۵/۸	۱/۹	۵۲/۳	دین و سیاست باید با هم پیوندی ناگسستنی داشته باشند و هرگز از هم جدا نشوند.	۲
۱۰۰	۳۵/۵	۳/۲	۶۱/۳	ولایت فقیه نه تنها دیکتاتوری نیست بلکه می‌خواهد جلوی دیکتاتوری را بگیرد.	۳
۱۰۰	۳۹/۵	۴/۲	۵۶/۳	اسلام دین سیاست است، قبل از اینکه دین معنویات باشد.	۴
۱۰۰	۴۰/۱	۲/۹	۵۷	ولی فقیه بایستی تمام اختیارات حضرت رسول (ص) را داشته باشد.	۵
۱۰۰	۲۸/۸	۱/۹	۶۹/۳	باید پشتیبان ولایت فقیه باشیم تا به کشور آسیبی نرسد.	۶
۱۰۰	۲۷	۲/۷	۷۰/۳	باید برای پاسداری از اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد.	۷
۱۰۰	۳۵/۵	۲/۲	۶۲/۳	باید برای پیشگیری انحراف جوانان از اسلام، حکومت اسلامی تشکیل داد.	۸

- مقیاس آزادی

برای سنجش مقیاس آزادی گویه‌های ۱، ۲، ۴، ۶، ۹ مثبت و گویه‌های ۳، ۵، ۷ و ۸ منفی طراحی شدند. بر اساس جدول ۶ در تمامی گویه‌های مثبت، پاسخ‌های طیف موافق از درصد بالاتری نسبت به پاسخ‌های طیف مخالف برخوردار است. بیشترین درصد مربوط به گویه «آزادی باید باشد، اما نه آزادی‌ای که با توطئه و تباهی همراه باشد» با ۸۸ درصد است. در همه گویه‌های منفی پاسخ‌های طیف مخالف از فراوانی پایین‌تری نسبت به پاسخ‌های طیف موافق برخوردار می‌باشد. به عبارتی اگرچه پاسخگویان با «آزادی منجر به توطئه و تباهی» و «آزادی به شکل غربی» مخالف بوده و «با آزادی در حدود ضوابط و قوانین اسلامی» موافق می‌باشند اما «آزادی در بیان عقاید توسط گروه‌های مختلف» و «آزادی در پوشش زنان» را در تناقض با آزادی اسلامی و در راستای آزادی غربی ندانسته‌اند.

جدول شماره ۶: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «آزادی»

ردی ف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع درصد
۱	نباید آزادی آنچنان باشد که هرکس هر کاری دوست داشته باشد انجام دهد.	۸۰/۵	۰/۲	۱۹/۳	۱۰۰
۲	آزادی باید باشد، اما نه آزادی‌ای که با توطئه و تباهی همراه باشد.	۸۸	۱/۲	۱۰/۸	۱۰۰
۳	باید به همه گروه‌ها، صرف نظر از اعتقاداتشان اجازه‌ی شرکت در انتخابات داده شود.	۸۶	۱	۱۳	۱۰۰
۴	باید از آزادی به شکل غربی جلوگیری نماییم.	۶۱/۱	۱/۶	۳۷/۳	۱۰۰
۵	کمونیس‌ها باید در بیان عقاید خود آزاد باشند.	۶۰/۶	۲/۶	۳۶/۸	۱۰۰
۶	آزادی نباید آنقدر باشد که توی روزنامه‌ها هرکس هرچی دلش بخواهد بنویسد.	۶۲	۰	۳۸	۱۰۰
۷	آزادی باید آنچنان باشد که هرکس هر حرفی که بخواهد بزند.	۶۹/۷	۰/۳	۳۰	۱۰۰
۸	زنان در انتخاب پوشش خود بایستی آزاد باشند.	۶۵/۸	۱	۳۳/۲	۱۰۰
۹	آزادی باید در حدود ضوابط و قوانین اسلامی باشد.	۷۱/۵	۱	۲۷/۵	۱۰۰

- مقیاس وحدت اسلامی

در بین گویه‌های مقیاس وحدت اسلامی، گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷ و ۹ مثبت و گویه‌های ۴ و ۸ منفی هستند. در گویه‌های مثبت بیشترین در صد طیف موافق مربوط به گویه «همه اقشار و طبقات ایران بایستی با هم دوست باشند» با ۹۱/۲ در صد و کمترین در صد طیف موافق متعلق به گویه «هرجایی که بدبختی مسلمانان دیده می‌شود علتش اختلاف و دشمنی بین آنها می‌باشد» با ۶۶/۸ درصد می‌باشد. در بین گویه‌های منفی، گویه «لزومی ندارد حوزه و دانشگاه وحدت داشته باشند» با ۴۹/۸ درصد پاسخ مخالف و کاملاً مخالف در راستای تایید وحدت اسلامی می‌باشد. در پاسخ‌های داده شده به گویه منفی «جدا شدن دانشگاهیان و روحانیت از هم ضروری است» پاسخ‌های طیف موافق با ۶۰/۷ درصد از میزان بیشتری نسبت به پاسخ‌های طیف مخالف برخوردار است.

جدول شماره ۷: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «وحدت اسلامی»

ردیف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع در صد
۱	بایستی تمام مسلمانان به هر قیمتی که شده از ایجاد اختلاف جلوگیری نمایند.	۸۲/۸	۰/۷	۱۶/۵	۱۰۰
۲	همه اقشار و طبقات ایران بایستی با هم دوست باشند.	۹۱/۲	۱	۷/۸	۱۰۰
۳	هر جایی که بدبختی مسلمانان دیده می‌شود علتش اختلاف و دشمنی بین آنها می‌باشد.	۶۶/۸	۱/۱	۳۲/۱	۱۰۰
۴	لرومی ندارد حوزه و دانشگاه وحدت داشته باشند.	۴۷	۳/۲	۴۹/۸	۱۰۰
۵	اگر دشمن یا دشمنانی قصد هجوم به سرزمین مسلمانان را داشته باشند، بایستی که همه مسلمانان به هر وسیله‌ای که ممکن است مانع هجوم آنان شوند.	۸۵	۱	۱۴	۱۰۰
	وحدت نداشتن مسلمانان می‌تواند به تسلط دشمنان بر آنها منجر گردد.	۸۱/۲	۱/۵	۱۷/۳	۱۰۰
	تمام دولت‌های اسلامی می‌توانند با اتحاد با همدیگر بر مشکلات یکدیگر غلبه کنند.	۸۰/۳	۱/۵	۱۸/۲	۱۰۰
	جدا شدن دانشگاهیان و روحانیت از هم ضروری است.	۶۰/۷	۳	۳۶/۳	۱۰۰
	همه مسلمانان (اعم از شیعه و سنی) باید با هم وحدت داشته باشند.	۸۸/۳	۱/۲	۱۰/۵	۱۰۰

۱۳۸۱ - مقاله علمی-پژوهشی، جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، شماره ۱

- مقیاس استقلال

برای سنجش مقیاس استقلال، تمامی گویه‌ها مثبت طراحی شدند. جدول ۸ نشان می‌دهد از هفت گویه در چهار گویه «نبایستی اجازه کوچکترین دخالت را به سایر کشورها بدهیم»، «زامداران نباید هیچگونه دخالت بیگانگان را درسروشت مردم بپذیرند»، «تا حد امکان بایستی خود تولیدکننده مایحتاجمان باشیم» و «باید در همه زمینه‌ها مستقل شویم و وابسته به دیگران نباشیم» بیش از ۸۰ درصد پاسخ‌گویان نظر موافق و کاملاً موافق داشته‌اند. کمترین درصد طیف موافق متعلق به گویه «نباید تابع آمریکا و دولت‌های غربی شویم تا بعضی چیزها ارزان شود» با ۵۸ درصد می‌باشد.

جدول شماره ۸: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «استقلال»

ردیف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع در صد
------	---------	----------------------	--------	----------------------	-----------

۱	وابستگی به دیگر کشورها، ریشه‌ی کشور را به تباهی می کشاند.	۶۷/۳	۰/۵	۳۲/۲	۱۰۰
۲	نباید تابع آمریکا و دولت های غربی شویم تا بعضی چیزها ارزان شود.	۵۸	۱/۷	۴۰/۳	۱۰۰
۳	نبایستی اجازه کوچکترین دخالت را به سایر کشورها بدهیم.	۸۳/۵	۰/۸	۱۵/۷	۱۰۰
۴	همواره باید به دنبال عملی کردن شعار " نه شرقی، نه غربی " باشیم.	۶۳/۸	۲	۳۴/۲	۱۰۰
۵	زاممداران نباید هیچگونه دخالت بیگانگان را در سرنوشت مردم بپذیرند.	۸۳/۷	۱/۳	۱۵	۱۰۰
۶	تا حد امکان بایستی خود تولیدکننده مایحتاجمان باشیم	۸۲/۱	۰/۸	۱۷/۱	۱۰۰
۷	باید در همه زمینه‌ها مستقل شویم و وابسته به دیگران نباشیم.	۸۳	۱	۱۶	۱۰۰

- مقیاس تکلیف‌گرایی

برای سنجش مقیاس تکلیف‌گرایی همه گویه‌ها به صورت مثبت طراحی شدند. براساس جدول ۹ دو گویه «زاممداران باید به آرای عمومی مردم در همه جا احترام بگذارند» با ۹۲/۵ درصد و «زاممداران باید همواره به تکلیف خود عمل کنند» با ۹۲ درصد که به صورت مستقیم، تکلیف‌گرایی زمامداران را مطرح کرده است بیشترین درصد طیف موافق را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین درصد طیف موافق متعلق به گویه «مردم مکلف‌اند که در انتخابات شرکت کنند» با ۵۰/۷ درصد می‌باشد که با توجه به تفاوت زیاد درصد این گویه با سایر گویه‌ها می‌توان گفت در صد قابل توجهی از پاسخگویانی که معتقد به ارزش تکلیف‌گرایی هستند حضور در انتخابات را در زمره تکالیف ملی و دینی خود نمی‌دانند.

جدول شماره ۹: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «تکلیف‌گرایی»

ردی ف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع درصد
۱	مردم مکلف‌اند که در انتخابات شرکت کنند.	۵۰/۷	۱/۳	۴۸	۱۰۰
۲	تکلیف مردم کشور برای حفظ جمهوری اسلامی بایستی یک واجب ضروری باشد.	۶۷/۱	۰/۸	۳۲/۱	۱۰۰
۳	هر شخص علاوه بر اصلاح خود، بایستی دیگران را نیز اصلاح کند.	۶۷/۲	۰/۵	۳۲/۳	۱۰۰
۴	تشکیل حکومت بر فقهای عادل، واجب و ضروری است.	۶۳/۵	۲/۵	۳۴	۱۰۰
۵	زاممداران باید به آرای عمومی مردم در همه جا احترام بگذارند.	۹۲/۵	۰/۵	۷	۱۰۰

۱۰۰	۳۵/۴	۱/۳	۶۳/۳	در راه ادای تکلیف باید تا آنجایی که ممکن است رنج‌ها و زحمت‌ها را تحمل کنیم.	۶
۱۰۰	۲۰	۱/۳	۷۸/۷	مسلمانان باید به تکالیف خود عمل کنند، چه نتیجه حاصل بشود چه نشود.	۷
۱۰۰	۱۰/۱	۱/۶	۸۸/۳	ما نباید از ترس اینکه مبدا شکست بخوریم از انجام وظیفه خود کوتاهی کنیم.	۸
۱۰۰	۵/۸	۲/۲	۹۲	زامداران باید همواره به تکلیف خود عمل کنند.	۹

- مقیاس استکبارستیزی

برای سنجش مقیاس استکبارستیزی تمامی گویه‌ها به صورت مثبت طراحی شدند. جدول ۱۰ نشان می‌دهد بیشترین درصد طیف موافق مربوط به گویه «تا شرک و کفر هست، مبارزه نیز باید باشد» با ۷۵/۵ درصد و کمترین درصد طیف موافق متعلق به گویه «آمریکا دشمن شماره یک بشریت است» با ۵۲/۷ درصد می‌باشد. تفاوت در صد به دست آمده برای گویه «آمریکا دشمن شماره یک بشریت است» با درصد سایر گویه‌های این مقیاس، گویای آن است که بخشی از پاسخگویانی که معتقد به ارزش استکبارستیزی هستند آمریکا را دشمن شماره یک بشریت نمی‌دانند و لذا برای آنها استکبارستیزی شامل مبارزه با آمریکا نمی‌باشد.

جدول شماره ۱۰: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «استکبارستیزی»

ردیف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع درصد
۱	مبارزه بین ما و مستکبرین، مبارزه بین اسلام و کفر است.	۶۲/۲	۴	۳۳/۸	۱۰۰
۲	تا شرک و کفر هست، مبارزه نیز باید باشد.	۷۵/۵	۱/۳	۲۳/۲	۱۰۰
۳	اسرائیل باید از بین برود.	۶۰/۵	۲/۳	۳۷/۲	۱۰۰
۴	هر جایی که مبارزه با ظلم و ستم هست، ما هم بایستی آنجا باشیم.	۶۰/۷	۱/۳	۳۸	۱۰۰
۵	هدف دشمنان این است که ما مسلمانان را از دین و ارزش‌های الهی مان دور کنند.	۶۳/۵	۲/۸	۳۳/۷	۱۰۰
۶	آمریکا دشمن شماره یک بشریت است.	۵۲/۷	۰/۸	۴۶/۵	۱۰۰

۷	تا مستکبرین جهان منقرض نشوند، جهان به صلح نمی رسد.	۶۲/۲	۲/۸	۳۵	۱۰۰
۸	اگر قدرت داشته باشیم، باید تمامی مستکبرین را از بین ببریم.	۶۶/۲	۲/۳	۳۱/۵	۱۰۰
۹	مظلومان جهان باید علیه مستکبران قیام کنند.	۷۰/۷	۱/۳	۲۸	۱۰۰

- مقیاس حمایت از مستضعفین

برای سنجش این مقیاس، تمامی گویه‌ها به صورت مثبت در دو محور «حمایت مسئولین از مستضعفین داخل کشور» و «حمایت از مستضعفین جهان» طراحی شدند. جدول ۱۱ نشان می‌دهد که سه گویه «مسئولین کشور بایستی همیشه از قشر محرومان و مستضعفان حمایت کنند» با ۸۸/۵ درصد، «همه‌ی مسئولین باید بیشتر برای محرومان خدمت کنند تا اقشار بالا» با ۸۴/۵ درصد و «همه باید قدر این جمعیت محرومان که باعث پیروزی انقلاب شدند را بدانند» با ۸۲/۵ درصد که به موضوع حمایت مسئولین از مستضعفین و محرومان داخل کشور اختصاص یافته از بالاترین درصد طیف موافق برخوردارند.

همچنین کمترین درصد طیف موافق متعلق به چهار گویه «دفاع از مسلمین عراق بر ما واجب است» ۴۲/۳ درصد، «همه‌ی مسلمانان باید برای نجات مردم لبنان به مقابله بپردازند» ۴۸/۸ درصد، «باید برای دفاع از مسلمین سوریه به آنها کمک کنیم» ۵۰/۷ درصد، «همه‌ی مسلمانان باید در راهپیمایی روز قدس شرکت نمایند» ۵۱/۳ درصد و «همه‌ی مسلمانان بایستی برای نجات مردم فلسطین به مقابله بپردازند» ۵۳/۸ درصد است که همگی به موضوع حمایت از مسلمانان عراق، سوریه، لبنان و فلسطین اختصاص دارد.

جدول شماره ۱۱: توزیع درصد پاسخ‌ها به گویه‌های مقیاس «حمایت از مستضعفین»

ردیف	گویه‌ها	موافق و کاملاً موافق	بی‌نظر	مخالف و کاملاً مخالف	جمع در صد
۱	دفاع از مسلمین عراق بر ما واجب است.	۴۲/۳	۱/۷	۵۶	۱۰۰
۲	همه‌ی مسئولین باید بیشتر برای محرومان خدمت کنند تا اقشار بالا.	۸۴/۵	۰/۵	۱۵	۱۰۰
۳	همه‌ی مسلمانان بایستی برای نجات مردم لبنان به مقابله بپردازند.	۴۸/۸	۱/۵	۴۹/۷	۱۰۰
۴	باید برای دفاع از مسلمین سوریه به آنها کمک کنیم.	۵۰/۷	۰/۸	۴۸/۵	۱۰۰
۵	همه‌ی مسلمانان بایستی در راهپیمایی روز قدس شرکت نمایند.	۵۱/۳	۱/۵	۴۷/۲	۱۰۰

۱۰۰	۱۶/۳	۱/۲	۸۲/۵	همه باید قدر این جمعیت محرومان که باعث پیروزی انقلاب شدند را بدانند.	۶
۱۰۰	۱۱	۰/۵	۸۸/۵	مسئولین کشور بایستی همیشه از قشر محرومان و مستضعفان حمایت کنند.	۷
۱۰۰	۲۸/۲	۲	۶۹/۸	ما باید دفاع از محرومین و مستضعفین سرتاسر جهان را امری لازم و ضروری بدانیم.	۸
۱۰۰	۴۴/۲	۲	۵۳/۸	همه‌ی مسلمانان بایستی برای نجات مردم فلسطین به مقابله بپردازند.	۹
۱۰۰	۲۶/۸	۱/۷	۷۱/۵	اگر همراهی توده‌های محروم و فقیر نباشد، حکومت اسلامی هرگز نمی‌تواند برقرار گردد.	۱۰
۱۰۰	۲۶/۳	۱/۵	۷۲/۲	همیشه در جبهه‌های جنگ، قشر محروم و مستضعف هستند که می‌جنگند.	۱۱

۳-۶- شاخص‌های آماری

با توجه به اینکه برای سنجش هریک از ارزش‌های سیاسی از تعدادی گویه استفاده شده است، در این مرحله گویه‌های تشکیل دهنده هر مقیاس را با یکدیگر ترکیب کرده و شاخص‌سازی انجام شد. پس از انجام فرآیند شاخص‌سازی، برای توصیف کمی هر یک از ارزش‌های سیاسی، شاخص‌های آماری میانگین و انحراف معیار مربوط به هر ارزش محاسبه گردید.

جدول شماره ۱۲: توصیف شاخص‌های آماری ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی

ردیف	مقیاس	تعداد گویه-ها	متوسط نمرات	میانگین مشاهده شده	انحراف معیار
۱	پیوند دین و سیاست	۸	۳	۳/۳۱	۰/۹۲۷
۲	آزادی	۹	۳	۳/۰۸	۰/۵۹۰
۳	وحدت اسلامی	۹	۳/۴۴	۳/۶۳	۰/۵۶۱
۴	استقلال	۷	۳/۱۴	۳/۶۷	۰/۷۶۱
۵	تکلیف‌گرایی	۹	۳/۱۱	۳/۶۶	۰/۶۵۱
۶	استکبارستیزی	۹	۳	۳/۴۰	۰/۸۹۰
۷	حمایت از مستضعفین	۱۱	۳/۵۹	۳/۴۲	۰/۷۵۰

براساس جدول ۱۲ در هر هفت ارزش سیاسی، آماره میانگین مشاهده شده از متوسط نمرات بالاتر است. بیشترین میزان همگنی مربوط به ارزش سیاسی وحدت اسلامی با انحراف معیار ۰/۵۶۱ و کمترین میزان همگنی متعلق به ارزش سیاسی پیوند دین و سیاست با ۰/۹۲۷ است. پس از آن ارزش سیاسی استکبارستیزی نیز از انحراف معیار بالایی برخوردار است.

۴-۶- توزیع کیفی نگرش پاسخگویان

برای توصیف ساده‌تر و وضعیت نگرش پاسخگویان نسبت به هر یک از ارزش‌های سیاسی، آمار به دست آمده در خصوص هر یک از ارزش‌ها با در نظر گرفتن دامنه نمرات و متوسط آنها به سه سطح مثبت، خنثی و منفی تقسیم شد. از آنجائی که ما به ترتیب به طیف‌های کاملاً مخالف عدد ۱، مخالف عدد ۲، بی‌نظر عدد ۳، موافق عدد ۴ و کاملاً موافق عدد ۵ داده‌ایم بنابراین هرچه عدد به دست آمده بیشتر باشد نشان دهنده نگرش مثبت و انطباق بیشتر با ارزش‌های سیاسی در چارچوب انقلاب اسلامی است. بر این اساس میزان در صد بالاتر از متوسط مثبت، در صد پایین‌تر از متوسط، منفی و در صد برابر با متوسط نمرات، در رده خنثی محسوب گردید.

جدول شماره ۱۳: توزیع کیفی ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی در بین پاسخگویان

ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی	سطوح نگرش پاسخگویان		
	مثبت (بالاتر از متوسط نمرات)	خنثی (برابر با متوسط نمرات)	منفی (پایین‌تر از متوسط نمرات)
پیوند دین و سیاست	۶۳/۵	۴/۸	۳۱/۷
آزادی	۵۵/۵	۶	۳۸/۵
وحدت اسلامی	۶۵/۵	۵/۷	۲۸/۸
استقلال	۷۳/۵	۷	۱۹/۵
تکلیف‌گرایی	۷۵/۲	۶/۸	۱۸
استکبارستیزی	۶۵	۳/۵	۳۱/۵
حمایت از مستضعفین	۴۴/۵	۰	۵۵/۵

جدول ۱۳ نشان می‌دهد نگرش ۷۵/۲ از پاسخگویان نسبت به ارزش تکلیف‌گرایی و ۷۳/۵ درصد نسبت به ارزش استقلال با چارچوب تعریف شده برای این ارزش در انقلاب اسلامی انطباق و نزدیکی بالایی دارد. در همین سطح، پایین‌ترین درصد مربوط به ارزش حمایت از مستضعفین و پس از آن ارزش آزادی است. به عبارتی تنها نگرش ۴۴/۵ درصد از پاسخگویان نسبت به ارزش حمایت از مستضعفین و ۵۵/۵ درصد نسبت به ارزش آزادی با چارچوب تعریف شده برای این ارزش در انقلاب اسلامی انطباق و نزدیکی بالایی دارد.

۷- یافته‌های استنباطی

بررسی رابطه بین نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی با جنسیت، رده‌های سنی، مذهب، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل و نوع فعالیت پاسخگویان نشان داد که با توجه به میزان خطای بیش از ۰/۰۵، رابطه معناداری بین نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و این متغیرها وجود ندارد. با توجه به میزان خطا (۰/۰۰) بین نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و هزینه خانوار می‌توان ادعا کرد بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی نتایج حاصل از نمونه مورد بررسی درخصوص این دو متغیر قابل تعمیم به جامعه آماری می‌باشد.

جدول شماره ۱۴: تعیین سطح معناداری رابطه نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی و ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان

متغیرهای مورد بررسی	مقدار آزمون کی دو	میزان خطا
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و جنسیت	۰/۰۶۴	۰/۹۶۹
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و رده‌های سنی	۵/۶۳۸	۰/۲۲۸
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و مذهب	۰/۴۷۵	۰/۹۷۶
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و سطح تحصیلات	۱۵/۱۹۵	۰/۱۲۵
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و وضعیت تاهل	۱/۲۶۷	۰/۸۶۷
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و فعالیت	۱۹/۶۴۱	۰/۱۴۲
نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی و هزینه خانوار	۳۹/۵۸۰	۰/۰۰

در جدول ۱۵ رابطه هریک از سطوح هزینه خانوار با متغیر نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی نشان داده می‌شود. ۸۰/۶ در صد پاسخگویان با هزینه خانوار زیر ۱ میلیون تومان، ۷۴/۸ در صد افراد با هزینه خانوار بین ۱ تا ۲ میلیون تومان، ۶۷/۳ در صد افراد با هزینه خانوار بین ۳ تا ۴ میلیون و ۶۵/۹ در صد افراد با هزینه خانوار بین ۲ تا ۳ میلیون از نگرش مثبت نسبت به ارزش‌های سیاسی برخوردارند. بیشترین در صد در نگرش منفی متعلق به افراد با هزینه خانوار ۴ تا ۵ میلیون تومان و بالاتر از ۵ میلیون تومان است. ۶۱/۱ در صد افراد با هزینه خانوار بالاتر از ۵ میلیون تومان و ۵۶/۴ درصد افراد با هزینه خانوار ۴ تا ۵ میلیون تومان از نگرش منفی نسبت به ارزش‌های سیاسی برخوردارند.

جدول ۱۵: رابطه بین دو متغیر نگرش جوانان به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی و هزینه خانوار

		هزینه خانوار						جمع
		بالاتر از ۵	بین ۴ تا ۵	بین ۳ تا ۴	بین ۲ تا ۳	بین ۱ تا ۲	زیر ۱	
		میلیون تومان	میلیون تومان	میلیون تومان	میلیون تومان	میلیون تومان	میلیون تومان	
سطوح نگرش جوانان به	۱	۲۲	۲۲	۱۶	۴۳	۲۸	۶	۱۳۷
	(منفی)	۶۱/۱	۵۶/۴	۳۲/۷	۳۴/۱	۲۳/۵	۱۹/۴	۳۴/۲
	۲	۰	۲	۰	۰	۲	۰	۴
	(خنثی)	%۰	۵/۱	%۰	%۰	۱/۷	%۰	%۱
	۳	۱۴	۱۵	۳۳	۸۳	۸۹	۲۵	۲۵۹
	(مثبت)	۳۸/۹	۳۸/۵	۶۷/۳	۶۵/۹	۷۴/۸	۸۰/۶	۶۴/۸
جمع		۳۶	۳۹	۴۹	۱۲۶	۱۱۹	۳۱	۴۰۰
		%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰

۸- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

هدف از پژوهش حاضر، شناخت نگرش جوانان درباره ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی بود و به همین منظور این موضوع در جامعه آماری جوانان اصفهانی مورد سنجش قرار گرفت. از حیث نظری چنانچه تشریح گردید از هفت ارزش سیاسی مورد سنجش در این تحقیق، شش ارزش در سطح سیستمی (حفظ و سازگاری‌پذیری نظام) و یک ارزش در سطح سیاستگذاری بود.

با توجه به یافته‌های این پژوهش که ۶۴/۸ درصد پاسخگویان نسبت به مجموع ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی دارای نگرش مثبت و ۳۴/۲ درصد دارای نگرش منفی هستند و درصد پاسخگویان دارای نگرش مثبت نسبت به هر یک از ارزش‌های سیاسی عبارت است از «تکلیف‌گرایی» ۷۵/۲ درصد، «استقلال» ۷۳/۵ درصد، «وحدت اسلامی» ۶۵/۵ درصد، «استکبارستیزی» ۶۵ درصد، «پیوند دین و سیاست» ۶۳/۵ درصد، «آزادی» ۵۵/۵ درصد، «حمایت از مستضعفین» ۴۴/۵ درصد، نتایج این تحقیق گویای آن است که نگرش جوانان درباره بخش عمده ارزش‌هایی که مربوط به حفظ و سازگارپذیری نظام جمهوری اسلامی می‌باشند مثبت است.

در مقایسه با تحقیقات پیشین نیز نتایج این پژوهش با تحقیق عظیمی دولت‌آبادی و عسگری (۱۳۹۷) کاملاً همسو می‌باشد. در هر دو پژوهش نگرش مثبت به ارزش استقلال، بالا و نگرش مثبت به ارزش آزادی پایین است. همچنین برخلاف نتایج تحقیقات اسکندری و کاظمی (۱۳۹۳)، میران لاورپچ و همکارانش (۲۰۱۹)، پاولیکووا و امیدووا (۲۰۱۷) که ارزش‌های سیاسی از جایگاه بالایی در نگرش جوانان برخوردار نیست یافته‌ها گویای جایگاه بالای ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی در نگرش جوانان اصفهانی است.

همچنین یافته‌های پژوهش مبنی بر درصد بالای نگرش منفی جوانان اصفهانی نسبت به ارزش آزادی و ارزش حمایت از مستضعفین با شرایط و چالش‌های اجتماعی که در سال‌های اخیر در کشورمان ایجاد شده همخوانی دارد. طرح مسائلی همچون حجاب اختیاری بانوان، دوچرخه سواری و موتور سواری بانوان، لغو قانون ضرورت اذن همسر برای خروج زن از کشور، و ده‌ها مساله دیگر از این نوع در حوزه آزادی و نشر مطالبی همچون «ایران ویران، لبنان آباد»، «نه غزه نه لبنان جانم فدای ایران» در فضای مجازی در رابطه با حمایت ایران از مستضعفین و سایر کشورهای اسلامی، گویای تفاوت نگرشی نسل جوان نسبت به ارزش‌های آزادی و حمایت از مستضعفین با چارچوب تعریف شده برای این ارزش‌ها در انقلاب اسلامی است.

در مجموع بر مبنای یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌گردد تبیین و تشریح اهمیت راهبردی ارزش حمایت از مستضعفین و به ویژه حمایت از مسلمانان عراق، سوریه، لبنان و فلسطین در ابعاد ملی و اسلامی و تاثیر آن بر امنیت داخلی ایران، در اولویت‌های سیاستگذاری فرهنگی و سیاسی مسئولان برای جوانان قرار گیرد. همچنین مسئولان امور جوانان، با پرداختن به مفهوم آزادی در چارچوب اندیشه اسلامی و حذف و یا اصلاح قوانین و

سیاست‌های دست و پاگیر که بر مبنای سلیقه و نگرش شخصی ایجاد شده و نتیجه‌ای جز بدبینی نسبت به دین اسلام و انقلاب اسلامی ندارد زمینه ایجاد نگرش منفی نسبت به آزادی به عنوان ارزش سیاسی انقلاب اسلامی را از بین ببرند.

نظر به اهمیت ارزش‌های سیاسی تکلیف‌گرایی، استقلال، پیوند دین و سیاست، وحدت اسلامی و استکبارستیزی به عنوان ارزش‌های سیستمی که در حفظ نظام سیاسی موثر می‌باشند، پیشنهاد می‌گردد از این نگرش مثبت جوانان اصفهانی به عنوان سرمایه معنوی عظیمی که عامل تولید انرژی و ورود و حضور مؤثر این نسل جوان در عرصه حرکت عمومی کشور است بهره‌برداری شود.

منابع

- آلموند، گابریل؛ بینگهام پاول جونیور، جی؛ مونت، رابرت جی، (۱۳۷۶). **چارچوبی نظری برای بررسی سیاست تطبیقی**، ترجمه علیرضا طیب، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- اسکندری، حسین؛ کاظمی، کاظم، (۱۳۹۳). بررسی جهتگیریهای ارزشی نسل جوان و عوامل مؤثر بر آن، **پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی**، ۲۲(۲۲)، ۸۱-۹۸.
- اکبری معلم، علی، (۱۳۹۳). بررسی میزان آشنایی طلاب و دانشجویان شهر قم با فلسفه سیاسی امام خمینی(ره)، **پژوهشنامه انقلاب اسلامی**، ۳(۱۱)، ۸۱-۱۰۴.
- بی‌نا، (۱۳۶۸). **قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران**.
- پای، لوسین، (۱۳۷۰). فرهنگ سیاسی و توسعه سیاسی، ترجمه مجید محمدی، **نامه فرهنگ**، ش ۵ و ۶، ۳۷-۴۷.
- پرنون، فرهان؛ ملکیان، نازنین؛ هاشم‌زهی، نوروز، (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به ارزش‌های فرهنگی انقلاب اسلامی ایران، **فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی**، ش ۵۱، ۱۵۲-۱۳۷.
- پناهی، محمدحسین؛ کردی، حسین، (۱۳۸۹). فرهنگ سیاسی و عوامل اجتماعی آن: مطالعه موردی استان گلستان، **فصلنامه علوم اجتماعی**، ش ۵۱، ۳۷-۱.
- پوریانی، محمدحسین؛ اسلامی طرزجانی، علی محمد، (۱۳۹۲). مطالعه مقایسه‌ای تحولات ارزش‌ها و باورهای دینی بین نسل امروز و گذشته (جوانان و والدین آنها) در شهر ستان یزد، **مطالعات علوم اجتماعی ایران**، ۱۰(۳۸)، ۹۸-۷۲.
- خمینی، روح الله، (۱۳۷۸). **صحیفه امام**، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره).
- شایگان، فریبا، (۱۳۸۱). بررسی اهداف، ایده‌آل‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی(ره)، **فصلنامه علوم اجتماعی**، ۹(۲۰)، ۹۵-۱۲۴.
- شورای عالی جوانان، (۱۳۹۸). **مجموعه مصوبات شورای عالی جوانان**، تهران: وزارت ورزش و جوانان.
- صبوری، منوچهر، (۱۳۸۱). **جامعه‌شناسی سیاسی**، تهران: سخن.
- طالبان، محمدرضا؛ غلامی، محمد، (۱۳۹۵). سلسله مراتب ارزش‌های سیاسی-اجتماعی امام خمینی، **فصلنامه حضور**، ش ۹۷، ۴۳-۱۰.
- طالبان، محمدرضا؛ عسگری، احسان، (۱۳۹۶). نگرش به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی: شکاف یا تفاوت نسلی؟، **فصلنامه اندیشه سیاسی در اسلام**، ش ۱۲، ۱۳۷-۱۱۳.
- عظیمی دولت‌آبادی، امیر؛ عسگری، احسان، (۱۳۹۷). نگرش سلسله مراتبی به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی در بین دو نسل والدین و فرزندان، **فصلنامه اندیشه سیاسی در اسلام**، ش ۱۶، ۹۲-۵۷.

- قنبری برزیان، علی، (۱۳۹۳). پژوهشی درخصوص مسئله شناسی جوانان ایران، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۳(۴)، ۶۶۷-۶۹۶.

- گودرزی، سعید، (۱۳۸۸). تغییر ارزش‌های جوانان و عوامل مرتبط بر آن، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۰(۳۹)، ۴۴۴-۴۲۱.

- Ilisin, V. (2007). Political values, attitudes and participation of youth: continuity and change. In: Croatian youth and European integration. **Edition Science and society**. No 22. Institut za drustvena istrazivanja, Zagreb, 69-148.

- Karwat, M. (1982). Political Values as Ideas of Social Needs. **International Political Science Review**, 3 (۲)، ۱۹۸-۲۰۴.

- Khoshtaria, T.(2018). "What are the values of young people and how are these different from the values of older generations in Georgia?" **Journal of Beliefs & Values Studies in Religion & Education**, 39(3), 279-297.

- Lavric, M., Tomanovic, S. & Jusic, M.(2019). **Youth Study Southeast Europe 2018/2019**. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung e. V.

- Pavlikova, A, & Smidova, M. (2017). The Values and Attitudes of Young People. **Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis**, 65(6) , 1823-1832.

- Silic, I.,Dulcic, Z. & Visic, M.(2013). Values and the value system of the youth, using the example of student population: Comparison of Germany and Croatia, **Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy**, 7(1), 50-59.